بیروباوەڕی ڕاستەقینە
و
دژەکانی

نووسینی
الشيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز

وەرگێڕانی
مامۆستا : خليل أحمد

چاپی دووەم

==

لەبڵاوکراوەکانی

ماڵپەڕی بەهەشت

www.ba8.org

islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عێراق - کوردستان - کەلار

هەمیشە لەگەڵمان بن بۆ بەرهەمی نوێ

کتێبی ژمارە (١٤)

بسم الله الرحمن الرحيم

پێشەکی وەرگێر :

إنَّ الحَمْدَ للهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِيْنُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوْذُ بِاللهِ مِن شُرُوْرِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللهُ فَلا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلا هَادِيَ لَهُ ... وَأَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيْكَ لَهُ ... وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّداً عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴾ [آل عمران : ١٠٢].

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ [النساء : ١] .

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ [الأحزاب : ٧٠ ــ ٧١].

أَمَّا بَعْدُ : فَإِنَّ أَصْدَقَ الحَدِيْثِ كِتَابُ اللهِ وَخَيْرَ الهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ وَشَرَّ الأُمُوْرِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلالَةٌ وَكُلَّ ضَلالَةٍ فِي النَّارِ .

خوێنەری خۆشەویست ، ماوەیەکی زۆرە بە تەمام خزمەتێك لە بورای بیروباوەڕی ئیسلامیدا بکەم ، بە تایبەت بیروباوەڕی ڕاستەقینەی ئەهلی سوننە ، چونکە بە ڕاستی بیروباوەڕ وەکو سەر وایە بۆ لاشە ئەگەر نەبێت ئەویش هیچ نرخێکی نابێت .

لای هەموو کەسێکی خاوەن فام و ژیری ئاشکرایە کە بیروباوەڕ لە ژیانی موسڵماناندا چ ڕۆڵ و بەهایەکی هەیە ، لە کاتێکدا بنچینەی یەکەم لە بانگەوازی هەموو پێغەمبەران لە (**نوح**)ەوە تا (**محمد**) ـ سڵاوی خوایان لە سەر بێت ـ بریتی بووە لە یەکخواپەرستی و ڕاستکردنەوەی بیروباوەڕ ، ئەمە مەبەستی یەکەم بووە لە بانگەوازەکەیان ، کە دەبێتە مایەی چاکبوونی دونیا و ڕۆژی دوایی خەڵك ، چونکە ئەگەر بیروباوەڕیان ڕاستەقینە بێت ئەو کاتە هەموویان مل کەچ و گوێ ڕایەڵی خوا دەبن ، و دەست بە پەیامەکەیەوە دەگرن و بەم هۆیەوە ژیانی دونیا و ڕۆژی دواییان خۆش دەبێت .

کەوابوو هەر گوفتار و کردار و بانگەوازێ لە سەر ئەم بنچینەیە بنیات نەنرێ ئەوا بانگەوازەکە خاڵی نییە لە کەموکوڕی ، وە مەترسی ئەوەی لێ دەکرێت کە ئاکام و سەرئەنجامی نەمان و لە ناوچوون بێت ، یان لادان و گومڕابوون لە ڕاستە شەقامی ئیسلام (**الصراط المستقيم**) ، یان هەردووکیان پێکەوە ، چونکە ئەمە بنچینەیەکی گەورەیە لە بنچینەکانی ئاینی ئیسلام ، هەرکاتێك خەڵکی لە هەر سەردەمێکا لێی بێ ئاگا بوون کەوتوونەتە هەڵدێری شیرك و بیدعەوە .

لە بەر هەموو ئەمانە بەئەرکی سەرشانی خۆمم زانی کە هەرچیم لە توانادایە بیخەمە گەڕ بۆ ئاشناکردنی موسڵمانان بەم ڕاستییە ، جا دەستم کرد بە ڕێکخستنی ئەم پڕۆژەیە و ناوم لێنا (**زنجیرەی بیروباوەڕی ئەهلی سوننە**) ، کە بریتییە لە وەرگێڕان و شەرح و لێدانەوەی ژمارەیەك کتێبی بە سوود دەربارەی بیروباوەڕی ئەهلی سونە و جەماعە لە نووسینی زانایانی هەمان کۆمەڵ ئەو کتێبانەش بریتین لە :

١ ـ بیروباوەڕی ڕاستەقینە و دژەکانی ... نووسینی / شێخ ابن باز ... وەرگێڕان .

٢ ـ یەکخوا پەرستی ... نووسینی / شێخ محمد عبدالوهاب ... شەرح .

٣ ـ لابردنی شوبهەکان ... نووسینی / شێخ محمد عبدالوهاب ... وەرگێڕان و لێکدانەوە .

٤ ـ عەقیدەی واسطی ... نووسینی / شێخی ئیسلام ابن تیمیة ... شەرح و وەرگێڕان .

٥ ـ عەقیدەی طحاوية ... نووسینی / الطحاوي ... شەرح .

٦ ـ الإبانة عن أصول الديانة ... نووسینی / أو حسن الأشعري .

جا خوایە داوات لێ دەکەم یارمەتیم بدەیت بۆ تەواو کردنی ئەم پڕۆژەیە و لە هەڵە و لادان بمپارێزی و نیەتم پاك بکەیتەوە بۆ ئەوەی تەنها مەبەستم لەم کارەمدا تەنها تۆ بێ ، پاشان سوودی بۆ هەموو موسڵمانان هەبێ ، وە لە بەر گەورەیی خۆت بەرەکەت و فەڕ بخەیتە ئەم کارەوە ، خوایە ئەگەر لە شتێکدا ڕاستم کردبێت و پێکا بێتم ئەوا یارمەتی تۆیە ، وە هەر تاوان و هەڵەیەکم کردبێت ئەوە لە خۆم و شەیتانەوەیە .

لە شەوی چوار شەمە پاك نووسکرا

لە بەرواری ٢٩ ذي القعدة ١٤١٩ ك

بەرامبەر ١٧ ی ئازاری ١٩٩٩ م

لە کەلار

مامۆستا : خلیل أحمد

بسم الله الرحمن الرحيم

سوپاس و ستایش بۆ خوا ، درووود و سلاو بۆ سەر گیانی پێغەمبەر ﷺ و کەس و کار و هاوەڵانی بە گشتی .

پاش ئەوە : لە بەر ئەوەی بیروباوەڕی ڕاستەقینە بریتیە لە بنچینە و بنەمای ئاین و شەریعەتی ئیسلام ، بە چاکم زانی بابەتی ووتارەکەم ئەوە بێ و دەربارەی ئەو ڕاستیەیە بدوێم ، وە لای هەموو کەس ئاشکرایە بە بەڵگەی شەرعی لە قورئان و سوننەت کە گوفتار و کردار کاتێ وەردەگیرێ ئەگەر لە بیروباوەڕێکی ڕاستەقینەوە دەرچووبێ ، ئەگەر نا ئەوا هەموو ئەو لقانەی لێی دەبنەوە لە وتە و کردەوە بەتاڵ دەبنەوە و وەرناگیرێن ، وەکو خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿ وَمَن يَكْفُرْ بِالإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ [المائدة : ٥] .

واتە : هەر کەس لە باتی باوەڕهێنان ، ئینکار و کوفر بکات ، کار و کردەوەکەی باتڵ و بێشوێنە و لەو دواڕۆژیشدا لە خەسارەتمەندانە .

وە دەفەرموێ : ﴿ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴾ [الزمر :٦٥] .

واتە : بە حەقیقەت بۆ تۆ و بۆ پێغەمبەرانی بەر لە تۆش وەحی نێردراوە ، ئەگەر هاوبەش بۆ خوا دابنێی کردەوەت بەتاڵ دەبێ و لە خەسارەتمەندان دەبی .

وە چەندین ئایەتی تر لەم ڕووەوە هاتوون .

قورئانی پیرۆز و سوننەتی پێغەمبەر ﷺ بەڵگەن کە بیروباوەڕی ڕستەقینە بە کورتی : بریتی‌یە لە باوەڕبوون بە خوا و فریشتەکانی و کتێبەکانی و پێغەمبەرانی و ڕۆژی دوایی و باوەڕ بوون بە قەدەری چاك و خراپ .

ئەم شەش بنچینەیە بنچینەی ئەو بیروباوەڕە ڕاستەقینەیەن کە قورئانی پیرۆز پێی دابەزیوە و خوا پێغەمبەری پێ ناردووە ﷺ .

هەموو ئەوانەی کە پێویستە باوەڕیان پێ بهێنرێ لە شتە نادیارەکان و ئەوانەی خوا و پێغەمبەر هەواڵیان پێ داوین دەگەڕێنەوە سەر ئەم شەش بنچینەیە و لێرەوە سەرچاوە دەگرن ، **بەڵگەی ئەم شەش بنچینەیەش لە قورئان و سونەت دا گەلێ زۆرن ، لەوانە :**

ئایەتی: ﴿ لَّيْسَ الْبِرَّ أَن تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَالْمَلائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ . . . ﴾ [البقرة : ١٧٧].

واتە : چاکی تەنها بەوە نی‌یە کە لە کاتی نوێژدا ڕووبکەنە خۆرهەڵات و خۆرئاوا بەڵکو چاکە ئەوەیە باوەڕ بە خوا و ڕۆژی دوایی وفریشتەکان و کتێبەکان و پێغەمبەران بێنن ...

وە ئایەتی : ﴿ آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِن رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِّن رُّسُلِهِ . . . ﴾ [البقرة : ٢٨٥] .

واتە : پێغەمبەر و باوەڕداران باوەڕیان هێناوە بە هەموو ئەوانەی لای پەروەردگاریەوە بۆی هاتووە ، هەموویان باوەڕیان بە خوا و فریشتەکان و کتێبەکان و پێغەمبەران هەیە و هیچ جیاوازییەك لە نێوانیاندا ناکەن ...

وە ئایەتی : ﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزَلَ مِن قَبْلُ وَمَن يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلالاً بَعِيداً ﴾ [النساء : ١٣٦] .

واتە : ئەی کەسانێ کە باوەڕتان هێناوە ، باوەڕی ڕاستی بێنن بە خوا و بە پێغەمبەری خوا و بەو کتێبەی کە دابەزیوە بۆ پێغەمبەرەکەی ـ واتە : قورئان ـ ، وە بە کتێبێ کە بەر لە قورئان ناردوویەتی ، هەر کەسێ بێ باوەڕ بێ بە خوا و فریشتەکانی و کتێبەکانی و پێغەمبەرانی و ڕۆژی دوایی ئەوە گومڕا بووە گومڕایەکی دوور لە هەق .

وە ئایەتی : ﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾ [الحج : ٧٠] .

واتە : ئایا نازانی کە بە ڕاستی خوا ئەوەی لە ئاسمان و زەوی دایە دەیزانێ ؟ چونکە هەموو ئەوانە لە کتێبێك دا نووسراوە بە ڕاستی ئەوە لە سەر خوا ئاسانە ٠

بەڵام فەرمووده (صحيح)ـەکان گەلێ زۆرن ، لەوانە :

ئەو فەرموودە (**صحيح**)ـە بەناوبانگەی ئیمامی موسلیم لە (**صحيح**)ـەکەیدا ڕیوایەتی کردووە لە ئیمامی عومەرەوە ـ خوای لێ ڕازی بێ ـ کە دەفەرموێ :

«**إن جبريل** عليه السلام **سأل النبي** ﷺ **عن الإيمان ؟ فقال له : الإيمان أنْ تؤمن بالله وملائكته وكتبه ورسله واليوم الآخر وتؤمن بالقدر خيره وشره**» [الحديث وأخرجه الشيخان من حديث أبي هريرة رضي الله عنه] .

واتە : جبریل پرسیاری کرد لە پێغەمبەر ﷺ دەربارەی ئیمان ؟ ئەویش فەرمووی : ئیمان بریتیە لەوەی باوەڕت ببێ بە خوا و فریشتەکانی و پێغەمبەرانی و ڕۆژی دوایی ، وە باوەڕت ببێ بە قەدەری چاك و خراپ .

هەموو ئەوشتانەی کە پێویستە موسڵمان باوەڕی پێیان هەبێ وەکو باوەڕبوون بە خوا و ڕۆژی دوایی ، و شاراوەکان ، هەموو ئەمانە لەم شەش بنچینەیەوە سەرچاوەدەگرن :

بنچینەی یەکەم : باوەڕ بوون بە خوا

باوەڕبوون بە خوای گەورە بەوە ئەبێ ، کە باوەڕت ببێ خوای گەورە پەرستراوی ڕاستەقینەیە و شایستەی پەرستنە ، جگە لەو هیچ کەس و شتێکی تر شایستەی پەرستن نیە ، چونکە خوا بەدیهێنەری خەڵکیە و چاکەیان بەرانبەر ئەك او ڕۆزیان ئەدا و زانایە بە پەنهان و ئاشکرایان ، هەر ئەو تونای هەیە پاداشتی چاکە کارانیان بداتەوە و سزای تاوانبارانیشیان بدات .

خوای گەورە ئادەمیزاد و جنۆکەی تەنها بۆ پەرستن بەدی هێناوە، فەرمانیشی بەوە پێ کردوون وەکو دەفەرموێ : ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ مَا أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴾ [الذاريات : ٥٦ ــ ٥٨] .

واتە : جنۆکە و ئادەمیزادم بۆ هیچ دروست نەکردووە تەنها بۆ ئەوە نەبێت کە عیبادەتم بکەن ، ڕۆزیم لەوان ناوێ و ناشمەوێ خۆراکم بدەنێ ، بەڕاستی هەر خوایە ڕۆزی دەر و خاوەن هێز و دەسەڵات .

وە دەفەرموێ : ﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَندَادًا وَأَنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾ [البقرة : ٢١ ــ ٢٢] .

واتە : ئەی خەڵکینە پەروەردگاری خۆتان بپەرستن ، ئەو پەروەردگارەی کە ئێوە و پێشینانی خوڵقاند بۆ ئەوەی خواپەرستی بکەن ، ئەو پەروەردگارەی کە زەوی کردووەتە فەرش بۆ ئێوە و ئاسمانیشی کردووەتە بینا و

لە ئاسمانیش ئاو و بارانی بۆ ئێوە ناردوە ، بە هۆی ئەو بارانەوە هەموو جۆرە میوەیەکی بۆ ڕۆزی (**رزق**) ی ئێوە لە زەوی ڕوواندووە ، کەوابوو هاوبەش بۆ خوا دامەنێن لە کاتێکدا کە ئەوانە ئەزانن .

هەروەها بێگومان خوای گەورە پێغەمبەرانی ڕەوانە کردووە و کتێبەکانی دابەزاندووە بۆ ڕوون کردنەوە و بانگەواز کردن بۆ ئەم ڕاستیە ، وە بۆ ترساندن لە کردنی ئەوانەی پێچەوانەی ئەم ڕاستیە دەوەستن ، وەکو خوای گەورە دەفەرموێت : ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾ [النحل : ٣٦] .

واتە : بە ڕاستی ئێمە لە ناو هەر ئوممەتێکدا پێغەمبەرێکمان ناردووە تا خوا بە تەنها بپەرستن و دوور کەونەوە لە پەرستنی جگە لە خوا ، وەکو شەیتان و بت و فاڵچی و ... هتد .

وە دەفەرموێ : ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَسُولٍ إِلاَّ نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لا إِلَهَ إِلاَّ أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ [الأنبياء : ٢٥] .

واتە : ئێمە بەر لە تۆ هیچ پێغەمبەرێکمان ڕەوانە نەکردووە ئیلا وەحیمان بۆ ناردووە کە بێجگە لە من هیچ پەرستراوێك نیە کە شایستەی پەرستن بێت جگە لە من جا کەوا بوو تەنها من بپەرستن ٠

وە دەفەرموێ : ﴿الر كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِن لَّدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ ، أَلاَّ تَعْبُدُوا إِلاَّ اللَّهَ إِنَّنِي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ﴾ [هود : ١ ــ ٢] .

واتە : ئەم قورئانە کتێبێکە ئایەتەکانی تێر و تەسەل

کراوە و شەرح دراوە لە لایەن خوایەکی زانا و داناوە ، پێیان بڵێ هیچ کەس و شتێکی تر نەپەرستن جگە لە خوا ، وە بڵێ من تەنها موژدەر و ترسێنەرم .

حەقیقەتی ئەم پەرستنەش بریتیە لە تاك کردنەوەی خوا لە هەموو ئەو پەرستنانەی بەندە ئەنجامیان ئەدات ، لە پاڕانەوە و ترس و ئومێدپێبوون و نوێژ و ڕۆژو و سەربڕین و نەزر و چەندین شتی تر لە جۆرەکانی پەرستن ، بە مل کەچی و ترسەوە لە گەڵ تەواوی خۆشەویستیدا بۆ خوا ٠

زۆربەی ئایەتەکانی قورئان لە باسکردنی ئەم بنچینە گەورەیەدا دابەزیوون وەکو ئایەتی:﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصاً لَّهُ الدِّينَ أَلا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ﴾ [الزمر:٢ ــ ٣] .

واتە : خوا بپەرستە و گەردن کەچێتی بۆ ساغ بکەرەوە ، وە بزانە پەرستن و گەردن کەچێتی تەنها بۆ ئەوە ٠

وە ئایەتی : ﴿ وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُوا إِلاَّ إِيَّاهُ ﴾ [الإسراء : ٢٣] .

واتە : وە پەروەردگارت فەرمانی داوە کە بێجگە لەو نەپەرستن تەنها ئەو نەبێ .

وە ئایەتی : ﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ [غافر : ١٤] .

واتە : جا هاوار لە خوا بکەن و پەرستنی خۆتـان بە

دڵسۆزی و بە پاکی بۆ ئەو ئەنجام بدەن ، هەرچەند کافران پێیان ناخۆش بێت .

وە لە هەردوو صەحیحی بوخاری و موسلیم دا هاتووە لە (**معاذ**)ەوە رضي الله عنه کە پێغەمبەر صلى الله عليه وسلم ئەفەرموێت : ((حق الله على العباد أن يعبدوه ولا يشركوا به شيئا)) .

واتە : مافی خوا بە سەر بەندەکانەوە ئەوەیە کە بە تەنها بیپەرستن و هیچ هاوبەشێکی بۆ بڕیار نەدەن .

❑ **لە باوەڕ بوون بە خوا** : باوەڕ بوونە بە هەموو ئەوانەی خوا لە سەر بەندەکانی پێویستی کردووە ، وەکو پێنج پایەکانی ئیسلام کە بریتین لە شایەتوومان و نوێژکردن و زەکاتدان و ڕۆژووگرتن و حەج کردن بۆ کەسێ کە بتوانێ ، وە جگە لەمانە لەو (**واجب**)ـانەی کە لە شرع دا هاتوون .

گرنگ و گەورەترین پایە لە پایەکانی ئیسلام بریتیـیە لە شایەتوومان ، کە شایەتی دانە بەوەی کە هیچ خوایەك نیـیە شیاوی پەرستن بێت تەنها خوای گەورە نەبێ ، وە شایەتی دانە بەوەی کە محمد ﷺ پێغەمبەری خوایە .

کەوابوو شایەتی دان بە (**لا إله إلاَّ الله**) ئەوە پێویست دەکات کە پەرستن بە پاکی تەنها بۆ خوا ئەنجام بدرێ و بۆ هیچ کەسی تر ئەنجام نەدرێ ، ئەمە واتای (**لا إلـه إلاَّ الله**)یە ، واتاکەی ئەوەیە کە هیچ پەرستراوێك نیـیە شایەنی پەرستن بێ تەنها خوا نەبێ ، هەموو ئەوانەی جگە لە خوا دەپەرسترێن لە مرۆڤ و فریشتە و جنۆکە و شتانی تر بە بەتاڵ و ناڕەوا دەپەرسترێن ، ئەوەی بە ڕاستی شیاوی پەرستنە تەنها خوایە و بەس ، وەکو دەفەرموێ : ﴿ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ ﴾ [الـحج : ٦٢] .

واتە : ئەو خوایە و ئایینەکەشی و پەرستنی بە تەنها ڕاست و ڕەوایە ، وە ئەوانەی کە جگە لە خوا دەپەرسترێن شیاوی پەرستن نین .

پێشتر ئەوە ڕوون کرایەوە کە خوا ئادەمیزاد و جنۆکەی بۆ پەرستن بەدیهێناوە و فەرمانیشی بەوە پێ کردوون ، پێغەمبەرانی بۆ ئەو مەبەستە ڕەوانە کردووە ، کتێبەکانی دابەزاندووە بۆ هەمان مەبەست ، کەوابوو بە باشی بیر لەوە بکەرەوە و تێ بفکرێ بۆ ئەوەی بۆت دەرکەوێ کە زۆربەی موسڵمانان تووشی چ نەفامیـیەکی گەورە بوون بەرانبەر ئەم بینچینە گرنگ و بە نرخە ، تەنانەت لە گەڵ خوادا شتی تریان پەرستووە و مافی بێخەوشی خوایان دا بە کەسانی تر .

❑ **لە باوەڕ بوون بە خوا** : باوەڕ بوونە بەوەی کە خوا بەدیهێنەری هەموو جیهانە و هەڵسوڕێنەری کاروباریانە و فەرمانڕەوایە بە سەریانەوە بە زانست و توانای خۆی ، بە هەر شێوەیەك خۆی بیەوێ ، خوای گەورە خاوەن و پادشای دونیا و ڕۆژی دوایـیە و پەروەردگاری هەموو جیهانیانە و هیچ بەدیهێنەرێکی تر جگە لەو نیـیە .

❑ **لە باوەڕبوون بەخوا** : باوەڕ بوونە بەوەی کە خوا پێغەمبەرانی ناردووە و کتێبەکانی دابەزاندووە بۆ چاك کردنی بەندەکان و بانگەوازکردن بۆ شتانێ کە ڕزگاربوونی ئەوانی تێدایە لە ئێستا و ئایندەدا ، وە باوەڕبوون بەوەی کە خوا لە هەموو ئەمانە هیچ هاوبەش و هاوەڵێکی نیـیە وەك دەفەرموێ : ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾ [الزمر : ٦٢] .

واتە : خوا بەدیهێنەری هەموو شتێکە , و هەر ئەویش پارێزەری هەموو شتێکە .

وە دەفەرموێ : ﴿ إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثاً وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلاَ لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴾ [الأعراف : ٥٤] .

واتە : بەڕاستی پەروەردگاری ئێوە ئەو خوایەیە ، کە ئاسمانەکان و زەوی لە شەش ڕۆژدا خەلق کرد لە پاشان لەسەر عەرشدا بەرز بووەوە ، و بە تاریکی شەو ڕۆژ دائەپۆشێ و شەو بەدوای ڕۆژدا بەبێ دواکەوتن ئەڕوات ، خۆر

و مانگ و ئەستێرەکانی بەدیهێنا لەحاڵەتێکدا ژێرباری فەرمانی خوان ، دروستکردن و فەرمان تەنها بۆ ئەوە ، پڕ بەرەکەتە خوایەك کە پەروەردگاری هەموو جیهانیانە .

❑ **لە باوەڕ بوون بە خوا** : باوەڕ بوونە بەو ناو و سیفەتە بەرز و جوانانەی کە لە قورئان و سوننەتدا هاتوون ، بەبێ دەست کاری و پەکخستن و چۆنیەتی بۆ دیاری کردن و وێکچواندن ، بەڵکو پێویستە چۆن هاتووە ئاواش بڕوات ، لە گەڵ باوەڕ بوون بەو واتا گرنگ و گەورانەی دەیگەیەنن ، کە سیفاتی خوان ، پێویستە بەوانە وەسف بکرێ بەشێوازێکی شیاو بەبێ وێکچواندن بە دروستکراوەکانی‌یەوە لە هیچ سیفەتێك لە سیفەتەکانی دا ، وەکو دەفەرموێ : ﴿ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴾ [الشورى : ١١] .

واتە : **هیچ شتێك بەوێنەی خوا نەیە ، وە ئەوە بیسەر و بینەری ڕەها** .

وە دەفەرموێ: ﴿ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ [النحل : ٧٤] .

واتە : جالەبەر ئەوە بۆ خوا هاوشێوە دامەنێن ، بەڕاستی خوا دەزانێ و ئێوە نازانن .

ئەمە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە و جەماعە بوو ، لە هاوەڵان و شوێن کەوتوانیان : وەکو پێشەوا (**أبو الحسن الأشعري**) خوای لێ ڕازی بێت لە کتێبی (**المقالات عن أصحاب الحديث وأهل السنة**) هێناویەتی ، وە چەندین کەسی تر لە زانایان و ئیمانداران هێناویانە .

پێشەوا (**الأوزاعي**) ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ فەرموویەتی «پرسیار کراوە لە زوهری و مەکحول دەربارەی ئایەتەکانی سیفات فەرمویانە : وەکو چۆن هاتوون با ئاواش بڕۆن».

وەلیدی کوڕی موسلیم ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ فەرموویەتی : «پرسیار کراوە لە مالك و ئەوزاعی و (**ليث**)ی کوڕی سەعد و سوفیانی (**ثوري**) ـ ڕەحمەتی خوایان لێ بێت ـ دەربارەی ئایەتەکانی سیفات ؟ هەموویان فەرموویانە : چۆن هاتوون با ئاواش بڕۆن بەبێ چۆنیەتی بۆ دانان» .

ئەوزاعی ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ فەرموویەتی : «ئێمە کاتێ شوێنکەوتووان زۆریان لەژیاندا مابوون ئەمانگووت خوا لەسەر عەرشدایە ، وە باوەڕمان هەیە بە هەموو ئەو سیفەتانەی لە سوننەتدا هاتوون» .

هەروەها کاتێ پرسیار کراوە لە (**ربيعة**)ی کوڕی (**أبو عبد الرحمن**) مامۆستای ئیمامی مالك ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ دەربارەی (**الإستواء**) فەرموویەتی: «**الإستواء** ڕاستە و زانراوە و چۆنێتی باس ناکرێ ، سەرچاوەی پەیام هی خوایە و پێغەمبەر تەنها ڕاگەیاندنی لەسەرە و ئێمەش باوەڕ پێ کردنی» .

کاتێ پرسیار کراوە لە پێشەوا مالك ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ دەربارەی (**الإستواء**) فەرموویەتی : « (**الإستواء**) زانراوە ، چۆنێتی نەزانراوە ، باوەڕ بوون پێی پێویستە ، پرسیارکردن دەربارەی بیدعەیە ، پاشان بەخاوەن پرسیارەکەی ووت : من تۆ بەکابرایەکی خراپ دەزانم ! فەرمانی دا بەدەرکردنی و دەریان کرد)) . بەهەمان واتا ڕیوایەت کراوە لە دایکی ئیماندارانەوە (**أم سلمة**) ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ .

پێشەوا (**أبو عبدالرحمن بن المبارك**) ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ فەرموویەتی : «بەو شێوەیە خواکەمان دەناسین کە لەسەرووی ئاسمانەکان دایە و لە سەر عەرشە و جیاوازە لە دروستکراوەکانی» .

وتەی زانایان و پێشەوایان لەم بابەتەدا زۆرە ناتوانرێت هەمووی لەم نامیلکەیەدا باس بکرێ ، هەرکەس ئەیەوێ بەو ووتانە ئاشنا ببێ بابگەڕێتەوە بۆ نووسراوی زانایانی ئەهلی سوننە لەم ڕووەوە ، وەکو کتێبی (**السنة**)

لە نوسینی (**عبداللە كوڕی ئیمامی ئەحمەد**) و كتێبی (**التوحيد**) لە نوسینی (**محمدی كوڕی خوزەیمە**) و كتێبی (**السنة**) لە نوسینی (**أبوبكر بن أبي عاصم**) و وەڵامەكەی شێخی ئیسلام (**ابن تيمية**) ـ خوای لێ ڕازی بێ ـ بۆ خەڵكی (**حماه**) ، كە وەڵامێكی زۆر گرنگ و بە سوودە ، بەڕاستی بیرو باوەڕی ئەهلی سوننەی تێدا ڕونكردووەتەوە ، زۆر لەوتەی زانیان و بەڵگەی شەرعی و عەقڵی تێدا هێناوە لە سەر ڕاستێتی ئەوەی ئەهلی سوننە فەرموویانە ، وە بۆ پوچەڵ كردنەوەی قسەی نەیارەكانیان . هەروەها لەنامیلكەی (**التدمرية**)شدا درێژەی بەم باسە داوە و بیروباوەڕی ئەهلی سوننەی تێدا ڕوونكردووەتەوە بە بەڵگەی شەرعی و عەقڵی ، وە بەر پەرچی نەیارەكانی داوەتەوە ، بەشێوەیەكی وا كە حەق سەرخا و ناحەق لە بن دەربێنێ بۆ هەر زانایەك بە نیازی پاك و بە مەبەستی ناسینی حەقەوە تەماشای بكات .

هەر كەس پێچەوانەی ئەهلی سوننە بێ لە باوەڕ بوون بەناو و سیفەتەكانی خوا ، ئەوا بێ گومان دەكەوێتە ناو پێچەوانە كردنی بەڵگە نەقڵی و عەقڵییەكانەوە ، لەگەڵ نەسازیەكی ڕوون و ئاشكرادا لە هەموو ئەوانەی نەفییان دەكات و دەیانسەلمێنێ .

ئەهلی سوننە و جەماعە هەرچی خوا و پێغەمبەر ﷺ سەلماندویانە لە قورئان وسوننەتی (**صحيح**) دا ، ئەوانیش بۆ خوای دەسەلمێنن بەبێ وێكچوواندن (**تشبيه**) ، وە پاك ڕایدەگرن لە (**لەیەك چوون**) لەگەڵ دروستكراوەكانی دا پاك ڕاگرتنێك كە پەكخستنی سیفەتەكانی تێدا نەبێت ، ئەهلی سوننە ڕزگاریان بووە لە تووش بوون و نەسازی (**التناقض**) و كاریان بە هەموو بەڵگەكان كردووە ئەمەش سوننەتی خوایە لە كەسانێكدا دەستیان بگرن بە حەقەوە ، چی لە توانایاندا هەیە بە دڵسۆزی بۆ خوای ئەنجام بدەن ، كە یارمەتییان بدات و ڕێگەی ڕاستیان بۆ ئاسان بكات و بەڵگەیان سەربخات ، وەكو خوا دەفەرموێ : ﴿ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴾ [الأنبياء : ١٨] .

واتە : بەڵكو ئێمە حەق ئەكەین بەسەر باتڵ دا تا ناحەق لەناو دەبا جا لەناكاو ناحەق لەناو دەچێ .

وە فەرموی : ﴿ وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴾ [الفرقان : ٣٣] .

واتە : موشریكەكان هیچ پرسیار و پێشنیارێك بۆ تۆ ناهێنن ئیلا ئێمەش لەبەرانبەریاندا وەڵامی حەق و چەسپاو و باشترین تەفسیرت بۆ ئەنێرین .

زانای پایەبەرز (**الحافظ ابن كثير**) ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ لەتەفسیرە بەناوبانگەكەیدا لە تەفسیری ئایەتی : ﴿ إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ ﴾ [الأعراف : ٥٤] .

واتە : بەڕاستی پەروەردگارتان ئەو خوایەیە كە ئاسمانەكان و زەوی لەشەش ڕۆژدا بەدیهێنا پاشان لەسەر عەرش بەرز و بڵند بووەتەوە.

لە تەفسیری ئەم ئایەتەدا قسەیەكی بەنرخی باس كردووە كە دەفەرموێ : (خەڵكی لەم مەسەلەدا ڕا و قسەی جیاوازیان هەیە ، ناتوانرێ لێرەدا هەمووی باس بكرێ ، بەڵام ئەوە هەیە ئێمە پەیڕەوی مەزهەبی پێشین دەكەین وەكو ئیمامی مالك و ئەوزاعی و ثوری و (**ليث**)ی كوڕی سەعد و شافعی و ئەحمەد و ئیسحاقی كوڕی (**راهويە**) ، وە چەندین كەسی تر لە پێشەوایانی موسڵمانان لە كۆن و تازەدا ، مەزهەبی ئەوانیش بریتییە لەوەی ناو و سیفەتەكانی خوا چۆن هاتوون با ئاواش بڕۆن بەبێ (**تكييف**) چۆنیەتی و (**تشبيه**) وێكچواندن و (**تعطيل**)

پەکخستن ، ئەوەی دێت بە مێشکی ئەوانەی (**تشبیه**) دەکەن دوورە لە خواوە ، چونکە هیچ شتێك هاو وێنەی خوا نیەیە ، خوا گەورە و بیسەر و بینایە ، بەڵکو پێشەوایان لەوانە (**نعیم بن حماد الخزاعي**) مامۆستای ئیمامی بوخاری فەرموویەتی : هەرکەسێ خوا بەدروستکراوەکانی بشوبهێنێ ئەوا کافر دەبێ ، وە لەو وەسفانەی خوا بۆ خۆی کردوە و پێغەمبەر ﷺ بۆی کردوە هیچ (**تشبیه**) ێك نیەیە ، ئەوەی ئەو ناو و سیفەتانەی کە لە قورئان و سوننەتی (**صحیح**)دا هاتوون بسەلمێنێ بۆ خوا (بەو جۆرەی کە شیاوە بە بەرزی خواوە) ، وە نەفی کەم و کوڕی بکات ئەوە بەڕاستی ڕێگەی هیدایەتی گرتووەتە بەر .

بنچینەی دووەم : باوەڕبوون بە فریشتەکان

باوەڕبوون بە فریستەکان بە دوو شێوە دەبێ: بە (**کورتی**)، و بە (**ورد و درێژی**)، بە کورتی موسڵمان باوەڕی بەوە هەیە کە خوا فریشتەی هەیە، بەدیهێناون بۆ گوێ ڕایەڵی کردنی، وەسفی کردون بەوەی کە بەندەی بەڕێزن ، ووتەی خۆیان پێش ووتەی خوا ناخەن ، کردار بەفەرمانی ئەو دەکەن : ﴿يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى وَهُم مِّنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ﴾ [الأنبياء: ٢٨] .

واتە : خوا کردەوەی ئەمڕۆ و داهاتووی ئەوانە دەزانێ هەروەها ڕابوردویان دەزانێ ، ئەوانە تکا و شەفاعەت ناکەن مەگەر بۆ ئەو کەسەی کە خوا لێی ڕازیەیە تکای بۆ بکەن مەلائیکەکان لە ترسی گەورەیی خوا لەترس دان .

فریشتەکان چەندەها پۆلی جیاوازن ، هەندێکیان هەڵگرتنی (**عەرش**) یان پێ سپێردراوە ، هەندێکیان دەرگاوانی بەهەشت و دۆزەخن ، هەندێکیان کردەوەی بەندەکان دەنووسنەوە ، ئەمە بە کورتی .

بەڵام بە درێژی باوەڕمان بە ئەوانە هەیە کە خوا و پێغەمبەرەکەی ﷺ ناوی بردون وەکو : **جبریل** ، **میکائیل** ، **مالك** ـ کە دەرگاوانی دۆزەخە ـ ، **ئیسرافیل** ـ کە فوو کردن بە (**صور**) ی پێ سپێردراوە ، کە لە چەندین فەرموودەی صەحیح دا باس کراوە .

سەلمێنراوە لە (**عائیشة**) وە ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ کە پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : «خلقت الملائكة من نور ، وخلق الجَان من مارج من نار ، وخُلِقَ آدم مما وُصِفَ لكم» [أخرجه مسلم في صحيحه] .

واتە : فریشتەکان لە نور دروست کراون ، جنۆکەیش لە بڵێسەی ئاگر ، ئادەمیش لەوەی کە بۆتان باسکراوە واتە لە گڵ ـ خۆڵ ـ .

بنچینەی سێ یەم : باوەڕ بوون بە کتێبەکان

بە کورتی : پێویستە کە باوەڕمان هەبێ کە خوای گەورە چەندین کتێبی ناردووە بۆ سەر پێغەمبەرانی ، بۆ ڕونکردنەوەی مافی خوا و بانگەواز بۆ لای ئەو ، وەکو دەفەرموێ : ﴿ لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ﴾ [الحديد : ٢٥] .

واتە : بەڕاستی ئێمە پێغەمبەرانی خۆمان بە موعجیزەوە ناردووە ، و لە گەڵیشیاندا کتێبی ئاسمانی و دادوەریمان ناردووە تا خەڵك دادوەری بخەنە بەرچاو ، واتە : فرمانمان بە دادوەری کردون .

وە دەفەرموێ : ﴿ كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَأَنْزَلَ مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِيَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِيمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مُسْتَقِيمٍ ﴾ [البقرة: ٢١٣] .

واتە : خەڵك لە سەرەتاوە لە سەر یەك ئاین بوون ، پاشان جیاوازیان تێ کەوت ، و خوای پەروەردگاریش پێغەمبەرانی بە موژدەری و ترسێنەریەوە بۆ ناردن ، وە لە گەڵ ئەواندا کتێبی بۆ ناردوون ، بۆ ئەوەی لە جیاوازیەکانی نێو خەخەڵکدا دادوەری بکەن .

وە بەورد و دریژی : باوەڕمان هەیە بەوانەی خوا ناوی بردوون وەکو : (**تەورات ، و ئنجیل ، و زەبوور ، و قورئان**) .

قورئانی پیرۆز کۆتا ترین و باشترین کتێبی خوایە و بەسەر ڕاگەیشتو و بە ڕاستخەرەوەی باقی کتێبەکانی ترە .

لە سەر هەموو موسڵمانان پێویستە شوێنی بکەون و حوکمی پێ بکەن هەروەها بەو فەرموودانەی کە سەلمێنراوە لە پێغەمبەرەوە ﷺ .

چونکە خوای گەورە پێغەمبەر ﷺ ی ناردووە بۆ گشت جنۆکە و ئادەمیزاد ، وە ئەم قورئانەی بۆ ناردوون بۆ ئەوەی حوکمی پێ بکەن لە نێوانیاندا ، وە خوا کردویە بە شیفای دڵان ، قورئانی گێڕاوە بە ڕونکەرەوە بۆ هەموو شتێ ، وە بە هیدایەت و ڕەحمەت بۆ باوەڕداران ، وەکو خوا دەفەرموێ : ﴿ وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴾ [الأنعام:١٥٥] .

واتە : ئەم قورئانە کتێبێکی پیرۆزە دامانبەزاندوە پەیڕەوی پێ بکەن ، و تەقواتان هەبێ بەڵکو بەر ڕەحمەتی خوا بکەون .

وە دەفەرموێ : ﴿ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ ﴾ [النحل:٨٩] .

واتە : ئەم قورئانەمان بۆ ناردی کە ڕوونکەرەوەی هەموو شتێکە و هۆی ڕێنمونی و ڕەحمەت و موژدەیە بۆ موسڵمانان.

وە دەفەرموێ : ﴿ قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ﴾ [الأعراف : ١٥٨].

واتە : بلێ ئەی خەڵکینە بەڕاستی من نێردراوی خوام بۆ لای هەمووتان ، ئەو خوایەی کە مولکی ئاسمانەکان و زەوی تایبەتی ئەوە ، پەرەستراوێکیتر نییە شایستەی پەرەستن بێت جگە لەو نەبێت ، هەر ئەوە زیند و دەکاتەوە و دەمرێنێ ، جا باوەڕ بە خوا و پێغەمبەری خوا بێنن ، ئەو پێغەمبەرە نەخوێندەوارەی کە باوەڕی بە خوا و گوفتارەکانی خوا هەیە ، شوێنی بکەون تا ڕێنمونی بکرێن .

وە چەندین ئایەتی تر کە لەم ڕووەوە هاتوون .

بنچینەی چوارەم : باوەڕبوون بە پێغەمبەران

پێویستە باوەڕمان بە پێغەمبەران هەبێ ، **بە کورتی :** باوەڕمان هەیە کە خوای گەورە پێغەمبەری بۆ بەندەکانی ناردووە بۆ ئەوەی مژدەی بەهەشت بە چاکە کاران بدەن ، و خراپە کارانیان بە دۆزەخ بترسینن ، وە بانگەواز کارین بۆ هەق ، هەر کەس وەڵامیان بداتەوە دەگاتە خۆشبەختی ڕۆژی دوایی ، وە ئەوەش کە دژیان بوەستێ تووشی پەشیمانی و نائومێدی دەبێ ، کۆتا و باشترینی پێغەمبەران پێغەمبەری خۆمانە ﷺ .

خوای گەورە دەفەرمووێ : ﴿ وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولاً أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴾ [النحل: الآية٣٦] .

واتە : بەڕاستی ئێمە لە ناو هەر ئومەتێکدا پێغەمبەرێکمان ناردووە بۆ ئەوەی خوای پەروەردگار بە تەنها بپەرستن و دوورکەونەوە لە پەرستنی جگە لە خوا ، وەکو شەیتان و بت و جادووگەر و ... هتد .

وە دەفەرمووێ : ﴿ رُسُلاً مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ ﴾ [النساء : ١٦٥] .

واتە : پێغەمبەرانێ کە مژدە دەر و ترسێنەر بوون بۆ ئەوەی خەڵك دوای ناردنی ئەم پێغەمبەرانە هیچ بەڵگە و بیانویەکیان نەمێنێ .

وە دەفەرمووێ : ﴿ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ﴾ [الأحزاب : ٤٠] .

واتە : موحەممەد باوکی هیچ یەك لە پیاوانی ئێوە نیە ـ واتە : باوکی ڕاستەقینەی زەید کوڕی حاریسە نیە ـ خوای لێ ڕازی بێت ـ بەڵام ئەو پێغەمبەری خوایە و دوایین پێغەمبەریشە .

خوای گەورە لە قورئاندا هەرکامیانی ناو بردبێ و پێغەمبەریش ﷺ لە سوننەتدا ، ئێمە باوەڕی پێدەکەین وەکو نووح و هود و صالح و ئیبراهیم و ئەوانی تر ـ دروود و سڵاوی خوایان لە سەر بێت ـ .

بنچینە ی پێنچەم : باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی

بەنیسبەت باوەڕبوون بە ڕۆژی دوایی یەوە ، باوەڕبوون بە هەموو ئەوانە دەگرێتەوە خوا و پێغەمبەر ﷺ هەواڵیان پێداوین ئەوانەی لە دوای مردن ڕوو ئەدەن وەکوو لێ پرسینەوە و خۆشی و سزای گۆڕو ئەوانەی لە هاتنی قیامەتدا ڕوو ئەدەن وەکوو سەختی و ناڕەحەتی ئەو ڕۆژە و پردی (**صراط**) و دانانی تەرازو و لێ پرسینەوە و پاداشت و تۆڵە و پەخشی نامەی کردەوەکان لە نێوان خەڵکدا ، یەکێك بەدەستی ڕاستیەوە و یەکێك بەچەپی یان لەپشتی یەوە ، هەروەها باوەڕ بوون بە حەوزی کەوسەر کە ئامادەکراوە بۆ پێغەمبەر ﷺ و باوەڕبوون بە بەهەشت و ئاگر و بینینی خوای پەوەردگار و قسەکردنی باوەڕداران لەگەڵ خوا ، و چەندین شتی تر کە لە قورئانی پیرۆز و سوننەتی (**صحیح**) ی پێغەمبەردا ﷺ هاتوون کە پێویستە باوەڕمان پێیان هەبێت ، بەو شێوەیەی خوا و پێغەمبەرەکەی ﷺ بەیان و ئاشکرایان کردووە .

بنچینەی شەشەم : باوەڕبوون بە قەدەر

باووەڕبوون بەقەدەر باوەڕبوون بە چوارشت لە خۆ دەگرێ :

یەکەم : خوای گەورە عیلمی ئەوەی ڕویداوە ، و ئەوەش ڕووئەدات زانیویە و دەیزانێ ، باری بەندەکان و زۆری و ئاکامی کردەوەیان دەزانێ وە کاروباریان لە خوا ون نابێ .

وەك دەفەرمووێ : ﴿إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾[الأنفال : ٧٥].

واتە : بەڕاستی خوای پەروەردگار زانا و بە ئاگایە بە هەموو شتێ .

وە دەفەرمووێ : ﴿ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ [الطلاق : ١٢] .

واتە : تا بزانن کە خوا بەسەر هەموو شتێکدا بەتوانایە و بەڕاستی خوا زانستی بە هەموو شتێك هەیە .

دووەم : خوا ئەوەی تەقدیری کردبێ و بڕیاری دابێ و نوسیویەتی، وەکو دەفەرمووێ :

﴿ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ ﴾ [ق :٤] .

واتە: بەڕاستی ئێمە دەزانین کە خۆڵ چ ڕادەیەك لە لەشیان کەم دەکاتەوە و دەیکاتە خۆڵ ، و کتێبێ کە پارێزەری هەموو شتێکی تێدایە کە (**اللوح المحفوظ**)ـە لای ئێمەیە .

وە دەفەرمووێ : ﴿وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ﴾[يس : ١٢].

واتە : وە هەموو شتێکمان لە لەوحی مەحفوزدا ژماردوە و بەژمارە نوسیومانە .

وە دەفەرمووێ : ﴿ أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴾ [الحج :٧٠] .

واتە : ئایا نازانی کە بە ڕاستی خوا ئەوەی وا لە ئاسمان و زەوی دایە ئەیزانێ ؟ چونکە هەموو ئەوانە لە کتێبدایە نوسراوە ، بەڕاستی ئەوە بۆ خوا زۆر ئاسانە .

سێ یەم : باوەڕبوون بەویستی (تەواو و ڕێگە نەگیراوی) خوا ، واتە : هەرچی بیەوێ ببێ ئەبێ و ئەوەیشی نەیەوێ ببێ بێگومان نابێ وەکو دەفەرموێ : ﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ﴾ [الحج : ١٨] . واتە : بەڕاستی خوا چی بوی دەیکا .

وە دەفەرمووێ : ﴿ إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ﴾ [يس : ٨٢] .

واتە: بەڕاستی فەرمانی ئەو ئەوەیە کە هەر کاتێ بیەوێ شتێ بەدی بهێنێ پێ ی دەڵێ : ببە جا بێ دواکەوتن دێتە دی .

وە دەفەرمووێ : ﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ [التكوير : ٢٩] .

واتە : ئێوە ئیرادە ناکەن تا پەروەردگاری جیهان ئیرادە نەکات .

چوارەم : هەموو بونەوەران خوا بەدی هێناون ، جگە لەو هیچ بەدیهێنەرو پەروەردگارێکیتر نیە .

وەکو دەفەرموێ : ﴿اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴾ [الزمر:٦٢] .

واتە : خوا بەدیهێنەری هەموو شتێکە و هەر ئەویش پارێزەری هەموو شتێکە وە تەکبیریان بەدەستی ئەوە بەبێ هاوبەش .

وە دەفەرمویٚ : ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ﴾ [فاطر : ٣] .

واتە : ئەی خەڵكینە نیعمەتیٚ كە خوا بە ئیٚوەی داوە بیهیٚننەوە بیر ، ئایە جگە لەخوا بەدیهیٚنەری تر هەیە كە لە ئاسمانەكان و زەوی ڕۆزیتان بدات ؟ بیٚجگە لەو پەرستراویٚكی تر نیٚیە ، جا چۆن درۆ دەكەن و لە هەق لائەدەن .

كەوا بوو باوەڕبوون بە قەدەر لای ئەهلی سوننەت باوەڕبوون بەم چوار شتە دەگریٚتەوە ، بە پیٚچەوانەی ئەهلی بیدەعەوە كە هەندیٚ لەم چوارەیان ئینكار كردوە .

لەباوەڕ بوون بەخوا : باوەڕبونە بەوەی باوەڕ بریتیە لە ووتەو كردەوە ، بەچاكە كردن زیاد دەكات و بەتاوان كردن كەم دەكات ، و دروست نیە هیچ كەس لە موسڵمانان بەكافر دابنریٚ بەهۆی كردنی تاوانیٚكەوە كە لەشیرك و كوفر بچوك تر بیٚ وەكو داویٚن پیسی (**زینا**) و دزی كردن و سوو خواردن و خواردنەوەی مەی و ئەزیەت دانی دایك و باوك وە چەندین شتی گەورەتر لە تاوانە گەورەكان ، مەگەر حەڵاڵیان بكات لەبەر ئەم ئایەتە ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ [سورة النساء : ٤٨].

واتە : بەڕاستی هەركەس هاوبەش بۆ خوا دابنیٚ نایبەخشیٚ بەڵام كەمتر لەوە یان جگە لەوە بۆ هەركەس بیەویٚ ئەی بەخشیٚ .

وە لە بەر ئەوەی سەلمیٚنراوە لە پیٚغەمبەرەوە ﷺ لە فەرموودەی (**متواتر**)دا فەرموویەتی : «إنَّ الله يخرج من النار من كان في قلبه مثقال حبة من خردل من إيمان» .

واتە : بەڕاستی خوا هەركەسیٚ بە ئەندازەی تۆسقالە خەردەلیٚك ئیمانی لە دڵدا بیٚ لە ئاگری دۆزەخ نایهیٚڵیٚ .

لە باوەڕبوون بەخوا : ئەوەیە خۆشەویستی و ڕق لیٚ بوونت هەر لە بەر ئەوە بیٚ و دۆستایەتی و دژایەتی كردنت لەبەر ئەو بیٚت ، كەوا بوو باوەڕدارانی خۆش ئەویٚ و دۆستایەتیان لەگەڵ ئەكات بەتایبەت هاوەڵانی پیٚغەمبەر ﷺ و ڕقی لە بیٚ باوەڕانە و دژایەتیان لەگەڵ ئەكات .

ئەهلی سوننە و جەماعە هاوەڵانیان خۆش ئەویٚ وە دۆستایەتیان لە گەڵدل دەكەن و باوەڕیان وایە ئەوان باشترینی خەڵكن لە دوای پیٚغەمبەران ، لە بەر ئەم فەرموودەیەی پیٚغەمبەر ﷺ : «خير القرون قرني ثم الذين يلونهم ثم الذين يلونهم» [متفق عليه] .

واتە : چاكترین خەڵكی ئەوانەن كە لەسەردەمی مندا ژیاون ، ئینجا ئەوانەی دوای ئەوان ، ئینجا دوای ئەوان .

ئەهلی سوونە باوەڕیان وایە باشترین هاوەڵان (**أبو بكر**)ە پاشان (**عمر**) پاشان (**عثمان**) پاشان (**علي**) ـ خوا لە هەموویان ڕازی بیٚ ـ دوای ئەوان ئەوانی تر لەو دە كەسەی كە مـوژدەی بەهەشتیان پیٚ دراوە ، پاشان هەموو هاوەڵان ـ خوا لە هەموویان ڕازی بیٚ ـ .

ئەهلی سوننە زمانیان ئەگرن لەوەی كە لە نیٚوانیاندا ڕویداوە ، باوەڕیان وایە هاوەڵان هەموو لەو كارەدا (**مجتهد**) بونە ، ئەوەی پیٚكابیٚتی ئەوە دوو جار پاداشتی ئەدریٚتەوە ، ئەوەیشی نەی پیٚكابیٚ ئەوەش هەر یەك پاداشتی ئەدریٚتەوە.

ئەهلی سوننە کەسو کاری موسڵمانی پێغەمبەریان خۆش دەوێ و دۆستایەتیان لەگەڵ دەکەن بە هەمان شێوە بۆ خێزانەکانی پێغەمبەر دایکانی ئیمانداران لە هەموویان ڕازین و قسەیان پێ ناڵێین .

ئەهلی سوننە خۆیان بەری دەکەن لە ڕێبازی شیعە کە ڕقیان لە هاوەڵانی پێغەمبەرە و جنێویان پێ ئەدەن ، وە زیادە ڕەوی دەکەن لە سەناگۆی خزم و کەس و کاری پێغەمبەردا ﷺ لەو پلەو پایەی خوا بۆی داناوون و زیاتریان بۆ دادەنێن ، لە هەمان کاتدا ئەهلی سوننەت خۆیان بەری دەکەن لە ڕێبازی خەواریج ، ئەوانەی کە لە ڕێزی خزم و کەس و کاری پێغەمبەر ﷺ کەم دەکەنەوە بەقسەو کرداری خراپ ئەزیەتیان ئەدەن .

هەموو ئەمانەی لەم وتارە کورتەدا خستمانە ڕوو (لە باسی ئەو بیرو باوەڕە ڕاستەقینەی کە خوا و پێغەمبەری ﷺ پێ ناردوە) کە بریتیە لە بیروباوەڕی کۆمەڵی ڕزگاربووی ئەهلی سوننە و جەماعە کە پێغەمبەر ﷺ دەربارەیان فورموویەتی : «لا تزال طائفة أمتي على حق منصورة لا يضرهم من خذلهم حتى يأتي أمر الله سبحانه» .

واتە : بەردەوام کۆمەڵێك لە ئوممەتی من لەسەر ڕاستی دەمێننەوە تاوەکو فەرمانی خوا دێتە جێ .

وە دەفەرموێ : «افترقت اليهود على إحدى وسبعين فرقة وافترقت النصارى على اثنتين وسبعين فرقة وستفترق هذه الأمة على ثلاث وسبعين فرقة كلهم في النار إلا واحدة فقال الصحابة : من هي يارسول الله ؟ قال من كان على مثل ما أنا عليه وأصحابي» .

واتە : یەهودیەکان بوون بەحەفتا و یەك تاقمەوە ، گاورەکان بوون بەحەفتا و دوو تاقمەوە ، موسڵمانانیش لە ئایندەدا دەبن بەحەفتا و سێ تاقمەوە ، هەموویان دەچنە دۆزەخەوە تەنها یەکێکیان نەبێ ، هاوەڵان وتیان ئەی پێغەمبەری خوا ئەو کۆمەڵە کێن ؟ ئەویش فەرمووی : ئەوانەن کە لە سەر سوننەتی من و هاوەڵان دەڕۆن .

ئەمەش ئەو بیروباوەڕەیە کە پێویستە بەتووندی دەستی پێوە بگیرێ و بەردەوام بین لەسەری و وریا بین لەو شتانەی پێچەوانەی دەوەستن ئەوانەی لە بیروباوەڕی ئەهلی سوننە لایان داوە و چەندین ڕێچکەی تریان گرتووەبەر زۆرن ، لەوانەیە ئەوانەی بت و خەڵك و فریشتە و پیاوچاکان و جنۆکە و دار و بەرد و شتانی تر دەپەرەستن ئەمانە وەڵامی بانگەوازەکەی پێغەمبەریان نەداوەتەوە بەڵکو دژایەتی و سەرپێچیان کردووە وەکو قورەیش و تیرەکانی عەرەب بەرامەبەر بە پێغەمبەر ﷺ کردیان ، ئەمانە داوایان لە بتە کانیان دەکرد کە پێویستیەکانیان جێبەجێ بکەن و شیفای نەخۆشیندارەکانیان بدەن و سەرکەوتوویان بکەن بە سەر دوژمنەکانیاندا، ئەمانیش لە بەرامبەر ئەوانەدا شتیان بۆ سەر دەبرین و نەزریان بۆ دەکردن، لە کاتێکدا کە پێغەمبەر ﷺ ئەمەی لێقبوڵ نەکردن و فرمانی پێکردن بە یەکخواپەرستی سەریان سوڕما و ئینکاریان کردوو وتیان : ﴿أَجَعَلَ الْآلِهَةَ إِلَٰهًا وَاحِدًا﴾ [ص : ٥] .

واتە : ئایا هەموو خواکانی کردووەتە یەکخوا ! بەڕاستی ئەمە شتێکی سەرسوڕهێنەرە ! ! !

بەردەوام و بێوچان پێغەمبەر ﷺ بانگی دەکردن بۆ یەکخواپەرستی و دەیترساندن لە شرك ، وە ڕاستی بانگەوازەکەی بۆ واڵا دەکەردن ، هەتاوەکو خوای گەورە هەندێکی هیدایەت داو پاشان بە کۆمەڵ هاتنە ناو ئاینی ئیسلامەوە ، ئینجا لە دوای بانگەوازێکی بەردەوام و جیهادێکی دور و درێژ لە لایەن پێغەمبەر ﷺ و هاوەڵان و شوێنکەوتوانیانەوە ئاینی ئیسلام سەرکەوت بە سەر هەموو ئاینەکاندا ، بەڵام پاشان بارودۆخ گۆڕا و نەفامی باڵی کێشا بە سەر زۆربەی خەڵکیدا هەتاوەکو زۆربەی خەڵك گەڕانەوە بۆ ئاینی نەفامی و بت پەرستی بە ئەنجامدانی

زیادەڕەوی لە ئاستی پێغەمبەران و پیاوچاکاندا بە هاوار و بانگ لێکردنیان و داوای کۆمەکی کردن لێیان و چەندین شتی تر لە جۆرەکانی شیرك !

ئەمانە واتای (**لا إلهَ إلاَّ الله**)یان نەدەزانی وەکو کافرانی عەرەب دەیانزانی ! بەردەوام ئەم هاوبەش دانانە لە ناو خەڵکیدا تەشەنەی دەکرد تاوەکو ئەم سەردەمەی خۆمان ، بە هۆی زاڵبوونی نەفامی و دوور کەوتنەوەمان لە سەردەمی پێغەمبەرەوە ﷺ .

شوبهەی ئەم موشریکانە هەمان شوبهەی ئەوانی پێشووە کە بریتی بوو لە ئایەتی : ﴿هَؤُلاء شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللّهِ﴾ [یونس : ١٨] ، واتە : ئەمانە لای خوا تکاکارمانن ، وە ئایەتی : ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾[الزمر : ٣].

واتە : ئێمە ئەوانە ناپەرستین مەگەر بۆ ئەوەی لە خوامان نزیك بکەنەوە ، خوای گەورە لە قورئاندا ئەم شوبهەیەی پوچەڵ کردەوە و ڕوونی کردەوە هەر کەس جگە لە خوا کەسی تر بپەرستێ هەر کەسێ بێ ئەوە شیرك و کوفری بە خوای گەورە کردووە وەکو دەفەرموێ : ﴿وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللّهِ مَا لاَ يَضُرُّهُمْ وَلاَ يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلاء شُفَعَاؤُنَا﴾ [یونس : ١٨] .

واتە : وە بێجگە لە خوا شتگەلێکی تر دەپەرستن کە نەزیانیان پێ ئەگەیەنن و نەسودێکیان پێ ئەدەن و ئەڵێن ئەمانە لای خوا تکاکارمانن.

خوای گەورە بەم ئایەتە بەرپەرچی داونەتەوە کە دەفەرموێ : ﴿ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللّهَ بِمَا لاَ يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلاَ فِي الأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ [یونس : ١٨] .

واتە : بڵێ ئایا خەبەر بە خوا ئەدەن دەربارەی شتێك کە لە ئاسمانەکان و زەویدا سەر و شوێنیان بۆ نی‌یە ؟! پاك و بێگەردی بۆ خوا لەو هاوبەشانەی کە دای ئەنێن .

خوای گەورە لەم چەند ئایەتەی پێشوودا ڕوونی کردەوە کە پەرستنی غەیری ئەو لە پێغەمبەران و پیاوچاکان و ئەوانی تر شیرکی گەورەیە ئەگەر چی ئەنجامدەرانی ناوی تری لێبنێن ، خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاء مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ [الزمر : ٣] .

واتە : وە کەسانێ کە غەیری خوایان بە پەرستراو گرتووە ئەڵێن ئێمە ئەوانە ناپەرستین مەگەر بۆ ئەوەی لە خوامان نزیك بکەنەوە .

خوای گەورە بەم ئایەتە بەرپەرچی داونەتەوە : ﴿إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴾ [الزمر : ٣] .

واتە : بەڕاستی خوا لەوەی کە جیاوازیان تێدا هەیە دادوەریان لە نێواندا دەکات بەڕاستی خوا ڕێنوێنی کەسانێ ناکات کە درۆزنی بێباوەڕ بێ .

خوای گەورە بەو ئایەتانە ڕوونی کردەوە کە پەرستنەکەیان بۆ جگە لە خوا بەپاڕانەوە ترس و تکا و ئەوانی تر ، کوفرە بە خوا ، وە بە درۆی خستنەوە لەو قسەیەی کە دەیان وت پەرستراوەکانمان لە خوامان نزیك دەکەنەوە .

لەو بیروباوەڕە کوفرانەی کە دژ بە بیروباوەڕی ڕاستەقینەن و پێچەوانەی ڕێبازی پێغەمبەرن ﷺ ، لەوانە :

* ئەو بیروباوەڕەی کە بێباوەڕ (**مُلحد**)ـەکانی ئەم سەردەمە هەیانە شوێنکەوتوانی مارکس و لینین و ئەوانی تر لە بانگەواز کارانی(**إلحاد**) و کوفر ، ئەگەر چی ناوی لێبێنن (**سۆسیالیست یان شوعی یان بەعسی یان چەندین ناوی تر**) ! بنچینەی ئەو بێباوەڕانە بریتی‌یە لە دروشمی (**خوا نی‌یە و ژیان تەنها بریتی‌یە لە مادە**) ! ! !

هەروەها لە بنچینەکانی تریان ئینکاری کردنی زیندوو بوونەوە و بەهەشت و ئاگری دۆزەخ و باوەڕ نەبوون بە ئاینە ئاسمانیەکان .

بێگومان ئەوەی تەماشای کتێبەکانیان بکات و زمانی حاڵیان دیراسە بکات ئەو شتانەی بۆ دەر ئەکەوێت ، گومانیش لەوەدا نی‌یە کە ئەم بیروباوەڕە دژ بە هەموو ئاینە ئاسمانیەکانە و خاوەنەکەی لە دونیا و ڕۆژی دواییدا بۆ خراپترین دوا ئەنجام ئەبات .

* لەو بیروباوەڕانە کە دژ بە بیروباوەڕی ڕاستەقینەن ئەوەیە کە هەندێ لە (**باطینـة**)یەکان و هەندێ لە سۆفی‌یەکان هەیانە (کە هەندێ کەس لەوان پێی ئەڵێن ئەولیا) و باوەڕیان وایە هاوبەشن لە گەڵ خوادا لە بەڕێوەبردنی کاروباری جیهاندا و ناویان دەنێن : (**أقطاب ، أوتاد ، أغواث**) و چەندین ناوی تر کە خۆیان دایان هێناوە بۆ پەرستراوەکانیان ، ئەمەش خراپترین شیرکە لە پەروەردگاریێتی خوادا ، کە خراپترە لە شیرکی نەفامی عەرەب ، چونکە کافرانی عەرەب ، لە پەروەردگاریێتی‌دا شیرکیان ئەنجام نەدابوو ، بەڵکو تەنها لەپەرستندا ، شیرك ئەنجامدانی ئەوان تەنها لە کاتی خۆشیدا بوو، بەڵام لە کاتی سەختیدا خوایان بە دڵسۆزی دەپەرست وەکو خوای گەورە دەفەرموێ : ﴿ فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ﴾ [العنكبوت : ٦٥] .

واتە : جا کاتێ سواری کەشتی بوون بە دڵسۆزی خوای گەورە بانگ دەکەن ، وە کاتێ ئەوانی بردە وشکایی و ڕزگاری کردن شەریکیان بڕیاردەدا .

بەڵام یەکتاپەرستی لە پەروەردگاریێتی خوادا دانیان پێدا ئەنا وەکو خوا دەفەرموێ : ﴿ وَلَئِن سَأَلْتَهُم مَّنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ ﴾ [الزخرف : ٨٧] .

واتە : وە ئەگەر لەوانە بپرسی ئایا چ کەسێ ئەوانی بەدی هێناوە بێ گومان دەڵێن خوا .

وە دەفەرموێ: ﴿قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّن يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَن يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ [يونس: ٣١] .

واتە : بڵێ چ کەسێ لە ئاسمان و زەویەوە ڕۆزیتان ئەدا ؟ وە یان چ کەسێ خاوەن و بەدیهێنەری گوێ و چاوانە ؟ وە چ کەسێ زیندوو لە مردوو یا مردوو لەزیندوو دەردێنێ؟ وە چ کەسێ تەکبیری کاروباری دونیا دەکات؟ دەڵێن خوا ، تۆش بڵێ ئەی بۆ لە خوا ناترسن و بەتەنها نایپەرستن .

وەچەندین ئایەتی تر لەم مەبەستەدا هاتووە .

*** موشریکەکانی ئەم سەردەمە لەوانەی کۆن زیاتریان کردووە ، ئەوەش لەدوو ڕووەوە :**

یەکەم : شیرکی هەندێکیان لە پەروەردگاریێتیدا (**الربوبية**) .

دووەم : شیرك کردنیان لە هەردوو کاتی خۆشی وسەختیدا ، ئەوەی تێکەڵاوی کردبن هەواڵیانی زانیبێ و بینیبێتی چ دەکەن ئەم ڕاستی‌یە دەزانی کە چی دەکەن لە پەنای گۆڕی ئیمامی حوسەین و بەدەوریدا لە میصر ، وە لە پەنای گۆڕی (**عەیدەروس**)دا لە عەدەن ، وە (**هـادي**) لە یەمەن ، وە (**ئیبنو عەرەبی**) لە شام ، و شێخ

(**عبدالقادری گەیلانی**) لە عیراق ، وە چەندین گۆڕی بەناوبانگی تر كە خەڵكی سادە و عەوام زیادەڕەویان لە ئاستدا كردووە ، كە زۆربەی مافی خوایان بۆ ئەوان داناوە ! كەم كەسیش هەیە قەدەغەی ئەوەیان لێ بكات و یەكخواپەرستی ڕاستەقینەیان بۆ ڕوون بكاتەوە ﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾ !!!

داوا لە خوای پاك و بێگەرد دەكەین كە بیان گێڕێتەوە بۆ هۆش و ژیری خۆیان ، وە بانگەوازكاران لە نێوانیاندا زۆر كات و یارمەتی كاربەدەستانی موسڵمان و زانایانی موسڵمان
بدات بۆ دژایەتی كردن و لە ناو بردنی ئەم شیركە .

* لەو بیروباوەڕانەی كە دژ بە بیروباوەڕی ڕاستەقینەن لەبەشی ناو و سیفەتەكانی خوادا بیروباوەڕی ئەهلی بیدعەیە، وەكو جەهمیەیەكان و موعتزیلە و ئەوانەی كە ڕێگەی ئەوانیان گرتە بەر لە نەفی سیفەتەكانی خوای گەورەدا ، و سیفەتەكانیان پەك خست و وەسفیان كرد بە نەبوو و سیفەتی ووشك و بێ مانا ! گەورەیی و بەرزی بۆ خوای گەورە لەو قسانەیان ، هەروەها ئەوانەش كە نەفی هەندێ لە سیفەتەكانی خوایان كرد و هەندێكی تریان سەلماند وەكو ئەشعەریەكان كە لەوانە دەژمێررێن ، چونكە سەلماندنی هەندێكی ئەوەیان لە سەر پێویست دەكات ئەوانەی تریش كە نەفیان كردووە و ماناكانیان گۆڕیوە بیان سەلمێنن .

ئەمانەش لەم كارەیاندا پێچەوانەی بەڵگەی نەقڵ و عەقڵیان كردووە ، و لەم مەسەلەیەدا كەوتوونەتە ناسزایی (**تناقض**)ێكی ڕوون و ئاشكراوە .

بەڵام ئەهلی سوننە و جەماعە بە بێ كەموكوڕی ئەو ناو و سیفەتانەی خوا كە خوا بۆ خۆی دایناوە یان پێغەمبەر ﷺ دایناوە ، ئەمانیش سەلماندوویانە و دایان ناوە ، وە خوایان پاك ڕاگرتووە لەوەی بیشوبهێنن بە دروستكراوەكانی پاك ڕاگرتنێك دوور لە پەك خستنی سیفەتەكانی كەوابوو ئیشیان بە هەموو بەڵگەكان كردووە ، نەدەستكاریان كردووە و نەپەكیان خستووە ، تووشی ئەو ناسزاییە نەهاتوون كە غەیری ئەوانی تێكەوتووە وەكو باسمان كرد ، ئەم ڕێگەیە ڕێگەی سەرفراز بوونە ، و خۆش بەختی دونیا و ڕۆژی دوایە ، ئەمە ئەو ڕێگە ڕاستەیە كە پێشین و پێشەوایانی ئەم ئوممەتە گرتوویانە بەر ، بەڕاستی پاشماوەی ئەم ئوممەتە چاك نابێ مەگەر بەوەی كە پێشەكی پێ چاك بووە ، كە بیریتیە لە شوێنكەوتنی قورئان و سوننەت و وازهێنانیان لەوەی پێچەوانەیان بووەستن .

هەڵوەشێنەرەوەكانی موسڵمان بووون :

برای موسڵمان : پێویستە بزانی كە خوای گەورە پێویستی كردووە لەسەر هەموو بەندەكانی موسڵمان بن و دەست بگرن بە ئیسلامەوە و ووریا بن لەوەی پێچەوانەی ئیسلامە ، وە پێغەمبەری ﷺ بۆ هەمان مەبەست ڕەوانە كردووە ، خوای گەورە هەواڵی پێداوین كە هەر كەسی شوێنی ئەو پێغەمبەرە ﷺ بكەوێ ئەوە هیدایەتی وەرگرتووە و هەركەسێكیش پشتی لێ هەڵكا ئەوە گومڕابووە.

وە لە چەندین ئایەتدا لە هۆكارەكانی پاشگەز بوونەوە و شیرك و كوفر ووریامان دەكات ، هەروەها زانایان ڕەحمەتی خوایان لێ بێ لە باسی حوكمی مورتەددا (هەڵگەڕاوە لە دین) باسیان كردووە كە موسڵمان بە چەندین هەڵوەشێنەرەوە لە ئیسلام دەردەچێ و ئەوانە خوێن و ماڵی حەڵاڵ دەكەن ، وە ترسناك ترین و ئەوەی كە زۆر ڕوو بدات ، لەوانە ئەم دە (١٠) خاڵەن :

بە کورتی باسیان دەکەم لە گەڵ چەند ڕوون کردنەوەیەکدا لە کۆتاییاندا بۆ ئەوەی خۆت و خەڵکی تریش ووریایان بن بە مەبەستی توش نەبوون و ڕزگاربوون لێیان :

یەکەم : **هاوبەش بۆ خوادانان لە پەرستندا ، خوای گەورە دەفەرموێ :** ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾ [النساء : ٤٨] .

واتە: خوای گەورە هەرگیز لەوە خۆش نابێ کە هاوبەشی بۆ بریار بدەی ، بەڵام لە هەموو تاوانێکی تر خۆش دەبێ بۆ هەر کەسێ کە خۆی بیوێ .

وە دەفەرموێ : ﴿إِنَّهُ مَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ﴾ [المائدة : ٧٢] .

واتە : بێگومان هەرکەسێ هاوبەش بۆ خوا دابنێ خوا بەهەشتی لێ حەرام دەکات و جێگای هەمیشەیی دۆزەخ دەبێ ، موشریکەکان لەوێدا هیچ کەس نىیە پاڵپشتیان بێ وسەریان بخات .

لەجۆرەکانی هاوبەش دانان بۆ خوا وەکو بانــگ کردن و

داوا کردن لە مردووەکان و داوای کۆمەکی و نەزر و سەر برِن بۆیان .

دووەم : هەر کەس لە نێوان خۆی و خوادا وایستە گەلێك دابنێ و لێیان بپارێتەوە و داوای شەفاعەتیان لێ بکات و پشتیان پێ ببەستێ و ئەوە بە کۆڕای زانایان لە ئیسلام چووەتە دەرەوە .

سێ یەم : هەرکەسێ موشریکەکان بە کافر نەزانێ یان گومانی ببێ لە کافر بوونیـان و ڕێبازەکـەیان بـە دروست بدات لە قەڵەم ئەوە کافر دەبێ .

چوارەم : هەرکەسێ باوەڕی وابێ کە ڕێبازی یەکێکی تر جگە لە ڕێبازی پێغەمبەر ﷺ تـەواو تـرە یـان حـوکمی یەکێکی تر لە حوکمی ئەو باشترە وەکو ئەوانەی حوکمی (**طاغوت**)ـەکان لە حوکمی پێغەمبەر ﷺ بەچاکتر دەزانن ئەوەش کافر دەبێ .

پێنجەم : هەرکەسێ رقی ببێ لە شتێك لەوەی پێغەمبەر ﷺ پێی هاتووە ئەگەر کردەوەشی پێ بکات ئـەوە کافر بووە ، لەبەر ئەم ئایەتە : ﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ﴾ [محمد : ٩] .

واتـە : کـردەوەی کافرەکـان پووچـەڵ بووەتـەوە لـە بـەر ئـەوی کـە رقیـان بـووە لـەوەی کـە خـوای گـەورە دایبەزاندووە ـ قورئان بێ یان کتێبەکانی تر ـ بەو هۆیەوە کردەوەکانی پوچەڵ کردنەوە و لێی وەرنەگرتن.

شەشەم: هەر کەسێ گاڵتە بە شتێك لە ئاینی پێغەمبەر ﷺ یان لە پاداشت و تۆڵەی خوا بکات ئەوە کافر دەبێ ، بەڵگەش ئەم ئایەتەیە کە خوای گەورە دەفەرموێ:﴿قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ﴾ [التوبة:٦٥ـ ٦٦] .

واتە : ئایا گاڵتە و لاقرتێ بە خـوا و ئایتـەکانی و پێغەمبەرکـەی ﷺ دەکـەن ؟!! پاسـاو مەهێننـەوە لـە دوای ئەوەی باوەڕتان هێنابوو کافر بوونەوە .

حەوتەم : جادووگەر (**السحر**) وەکو دوور خستنەوە و لەیـەك کردنـی دڵـی ژن و پیـاو (**الـصرف**)[١] ، وە نزیك کردنەوەی دڵی دوکەس و دروست کردنی خۆشەویستی لەنێوانیاندا (**العطف**)[٢] .

---

[١] (**الصرف**) کارێکی جادووگەریـە بەمەبەسـتی گـۆڕانی دڵـی ئینـسان ئـەنجام ئـەدرێت لـەوەی خۆشـی دەوێـت وەکـو گـۆڕینی کەسـێك لـە خۆشەویستی خێزانەکەیەوە بۆ ڕق لێ بوونی .

[٢] (**العطف**) کارێکی جادووگەریە بە مەبەستی خۆشەویست کردنی شت ئەنجام ئەدرێت کە خۆی خۆشی ناوێت بە چەندین ڕێگای ناشەرعی .

هەرکەسێ جادوو گەری ئەنجام بدات یان پێی ڕازی بێت ئەوە کافر دەبێ ، بەڵگەش ئەم ئایەتەیە کە دەفەرموێ : ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾ [البقرة : ١٠٢] .

واتە: ئەو دوو فریشتەیەی کە خوا بۆ تاقی کردنەوەی خەڵك هێنابوونیە سەر زەوی هیچ کەسێکیان فێری جادوو نەدەکرد تا پێیان نەوتایە ئێمە لە لایەن خواوە نێردراوین جا خۆتان کافر مەکەن.

هەشتەم: پشتیوانی کردن و یارمەتی دانی موشریکەکان لە دژی موسڵمانان ، بەڵگەش ئەم ئایەتەیە کە دەفەرموێ :

﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ [المائدة : ٥١] .

واتە : هەرکەسێك پشتیوانی کافران بکات ئەوە لە گەڵ ئەوان حیسابی بۆ دەکرێت ، خوا هیدایەتی هۆزی کافران نادات .

نۆیەم: هەرکەسێ بیروباوەڕی وابێ کەسانێك هەن مەودایان هەیە و ڕێیان پێدراوە کە لە شەریعەتی ئیسلام دەر بچن و پەیڕەوی نەکەن ئەوە کافر دەبێت ، لە بەر ئەم ئایەتە کە دەفەرموێ : ﴿وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [آل عمران : ٨٥] .

واتە : هەرکەسێ جگە لە ئیسلام ئاینێکی تر هەڵبژێرێت لێی وەرناگیرێت ، وە لە ڕۆژی دوایىدا لە خەسارەتمەندانە .

دەیەم: پشت کردن لەئاینی خوابەجۆرێ نەفێر ببێ نەکاری پێ بکات بەڵگەش ئەم ئایەتەیە کە دەفەرموێ : ﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ﴾ [السجدة : ٢٢] .

واتە : کێ هەیە لەو کەسە ستەمکار تر بێت کە ئایەتەکانی خوای بۆ ڕوون بکرێتەوە لە پاش ئەوەش پشت هەڵ بکات بەڕاستی ئێمە تۆڵە لە تاوانباران دەسێنێتەوە.

ئەم خاڵانە باسکران هیچ جیاوازیەك نیە لە نێوان کەسێکدا بە گاڵتە بیان کات یان بە ئەنقەست یان لە ترساندا تەنها کەسێك نەبێت کە زۆری لێ بکرێت .

ئەم (١٠) دە خاڵە زۆر مەترسیان لێدەکرێت و زۆریش ڕوو دەدەن جا پێویستە مرۆڤی موسڵمان خۆی لێیان بپارێزێت و ترسی لەوە هەبێت نەوەکو تێبکەوێت .

هەروەها ئەو کەسەی باوەڕی وابێ ئەو ڕیسا و یاسایانەی دروست کراوی دەستی مرۆڤن لە شەریعەتی ئیسلام باشترە ئەمەش دەچێتە ژێر خاڵی چوارەمەوە ، یان بیروباوەری وابێ ڕژێمی ئیسلام لە سەدەی بیستەمدا بە کەڵکی تەتبیق و پەیڕەو کردن نایەت ، یان ئیسلام هۆکار بووە لە دواکەوتنی موسڵمانان ، یان ئیسلام لە پەیوەندی نێوان مرۆڤ و خوا دەرناچێ بۆ شتانی تر لە کاروباری ژیان ، هەروەها ئەو کەسەی باوەڕی وابێ دەست بڕینی دز لە سزای دزی کردندا و ڕەجم کردنی پیاوی زیناکار و ژنی زیناکار کەژن و مێردیان هەبێ لە گەڵ ئەم سەردەمەدا ناگونجێ ، هەروەها هەر کەسێ باوەڕی وابێ کە حوکم کردن بە جگە لە شەریعەتی ئیسلام دروستە با باوەڕیشی وانەبێ کە ئەوە لە ئیسلام باشترە ، چونکە لە بەر ئەوەی حوکم کردن بە جگە لە ئیسلام بە دروست دەزانێ ، کەوابوو حەرامێك کە کۆڕای زانایانی لە سەرە حەڵاڵی کردووە کەوابوو هەر کەسێ حەرامێك (کە لە ئیسلامدا زانراوبێ) حەڵاڵ

بکات وەکو زینا و خواردنەوەی مەشروب و حوکم کردن بە غەیری ئیسلام ئەوە کافرە بە کۆڕای موسـڵمانان ، پـەنا بە خوا دەگرین لەو شتانەی دەبنە مایەی تورە بوونی خوا ، وە پەنای پێ دەگرین لە سزای سەختی .

وصلى الله على خير خلقه محمد وعلى آله وصحبه وسلم[1] .

=====================

ماڵپەڕی بەهەشت

www.ba8.org

لە دوعای خێر بێ بەشمان مەکەن

[1] ئامۆژگاری خوێنەران دەکەین کەوا کتێبخانەکانیان دەوڵەند و بەهرەمەند بکەن بەم کتێبانە :

١ ـ گۆڤاری ڕێگای ڕاست ، (کە تا ژمارە هەشتی دەرچووە) .

٢ ـ زنجیرەی ڕێنماییەکانی ڕێگای ڕاست ، (کە تا ژمارە دەی لـێ دەرچووە) .

٣ ـ زنجیرەی بیروباوەڕی کۆمەڵی ڕزگار بوو و سەرکەوتوو ، (کە تا ژمارە سێی لـێ دەرچووە) .

٤ ـ زنجیرەی ئافرەت لە سایەی ئیسلامدا ، (کە تا ژمارە سێی لـێ دەرچووە) .

٥ ـ زنجیرەی ئیسلام و لاوان ، (کە تا ژمارە یەکی لـێ دەرچووە) .

هەروەها چاوەڕوانی ژمارەکانی تری ئەم زنجیرەیە بن (زنجیرەی بیروباوەڕی ئەهلی سـوننە و جەماعـە) ـ لـە ئامـادە کردنـی **مامۆسـتا خـەلیل ئەحمـەد** ـ کـە بریتییە لەم کتێبانەی خوارەوە :

١ ـ **بیروباوەڕی ڕاستەقینە و دژەکانی** ... **نووسینی** / شێخ ابن باز ... وەرگێڕان .

٢ ـ **یەکخواپەرستی** ... **نووسینی** / شێخ محمد عبدالوهاب ... شەرح .

٣ ـ **لابردنی شوبهەکان** ... **نووسینی** / شێخ محمد عبدالوهاب ... وەرگێڕان و لێکدانەوە .

٤ ـ **عەقیدەی واسطی** ... **نووسینی** / شێخی ئیسلام ابن تیمیة ... شەرح و وەرگێڕان .

٥ ـ **عەقیدەی** طحاوية ... **نووسینی** / الطحاوي ... شەرح .

٦ ـ الإبانة عن أصول الديانة ... **نووسینی** / أبو حسن الأشعري .